

DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

22. december 2010 *

I sag C-497/10 PPU,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (Det Forenede Kongerige) ved afgørelse af 8. oktober 2010, indgået til Domstolen den 18. oktober 2010, i sagen:

Barbara Mercredi

mod

Richard Chaffe,

har

* Processprog: engelsk.

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, A. Tizzano, og dommerne A. Borg Barthet, M. Ilešič, E. Levits (refererende dommer) og M. Berger,

generaladvokat: P. Cruz Villalón
justitssekretær: ekspeditionssekretær L. Hewlett,

henset til den forelæggende rets anmodning om, at den foreliggende præjudicielle forelæggelse undergives en hasteprocedure i henhold til artikel 104b, stk. 1, i Domstolens procesreglement,

og henset til Første Afdelings afgørelse af 28. oktober 2010 om at imødekomme nævnte anmodning,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 1. december 2010,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Barbara Mercredi ved M. Scott-Manderson, QC, samt ved barrister M.-C. Sparrow og solicitor H. Newman
- Richard Chaffe ved H. Setright, QC, og barrister D. Williams, samt ved solicitor K. Gieve
- Det Forenede Kongeriges regering ved S. Ossowski, som befuldmægtiget, bistået af solicitor H. Walker og barrister D. Beard

- den tyske regering ved T. Henze og J. Kemper, som befuldmægtigede
- den franske regering ved B. Beaupère-Manokha, som befuldmægtiget
- Irland ved N. Travers, BL
- Europa-Kommissionen ved A.-M. Rouchaud-Joët og M. Wilderspin, som befuldmægtigede,

og efter at have hørt generaladvokaten,

afsagt følgende

Dom

- ¹ Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000 (EUT L 338, s. 1, herefter »forordningen«).
- ² Anmodningen er blevet fremsat i en sag mellem Richard Chaffe, fader til en datter, og Barbara Mercredi, moder til samme datter, vedrørende forældremyndigheden over dette barn, som for nærværende befinder sig sammen med sin moder på øen Réunion (Frankrig).

Retsforskrifter

Haagerkonventionen af 1980

- 3 Artikel 1 i Haagerkonventionen af 25. oktober 1980 om de civilretlige virkninger af internationale barnebortførelser (herefter »Haagerkonventionen af 1980«) har følgende ordlyd:

»Formålet med denne konvention er at:

- a) sikre en umiddelbar tilbagegivelse af børn, som er ulovligt bortført til eller tilbageholdt i en kontraherende stat; og

[...]«

- 4 Konventionens artikel 13 har følgende ordlyd:

»Uanset bestemmelserne i den foregående artikel, har den judicielle eller administrative myndighed i modtagerstaten ikke pligt til at bestemme, at barnet skal tilbagegives, hvis den person, institution eller anden myndighed, som modsætter sig tilbagegivelsen, godtgør, at:

- a) den person, institution eller anden myndighed, som drog omsorg for barnets person, ikke faktisk udøvede forældremyndigheden, da bortførelsen eller tilbageholdelsen fandt sted, eller havde samtykket i eller efterfølgende affundet sig med bortførelsen eller tilbageholdelsen; [...]«

5 Konventionens artikel 19 fastsætter:

»En afgørelse om tilbagegivelse af barnet i medfør af [Haagerkonventionen af 1980] skal ikke anses for en realitetsafgørelse om noget forældremyndighedsspørgsmål.«

EU-retten

6 Forordningens artikel 2 bestemmer:

»I denne forordning forstås ved:

- 1) »ret«: alle myndigheder i medlemsstaterne med kompetence i spørgsmål, der falder ind under denne forordnings anvendelsesområde som defineret i artikel 1

[...]

- 7) »forældreansvar«: alle de rettigheder og pligter vedrørende barnets person eller formue, som er tilkendt en fysisk eller juridisk person ved en retsafgørelse, eller som en sådan person har som følge af loven eller en gyldig aftale. Betegnelsen omfatter navnlig forældremyndighed og samværsret

[...]

- 9) »forældremyndighed«: navnlig rettigheder og pligter vedrørende omsorgen for et barns person og særlig retten til at bestemme, hvor barnet skal bo
- 10) »samværsret«: navnlig retten til at bringe barnet til et andet sted end dets sædvanlige opholdssted for et begrænset tidsrum
- 11) »ulovlig fjernelse eller tilbageholdelse af et barn«: et barns fjernelse eller tilbageholdelse:
- a) når denne strider mod en forældremyndighed, som er tilkendt ved en retsafgørelse, [...] der er gyldig i henhold til lovgivningen i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før fjernelsen eller tilbageholdelsen
- og
- b) for så vidt denne forældremyndighed faktisk blev udøvet, i fællesskab eller alene, da fjernelsen eller tilbageholdelsen fandt sted, eller ville være blevet udøvet, hvis ikke fjernelsen eller tilbageholdelsen var sket. Forældremyndigheden anses for at blive udøvet i fællesskab, når en af indehaverne af forældreansvar ikke i henhold til en retsafgørelse eller som følge af loven kan bestemme, hvor barnet skal bo, uden samtykke fra en anden indehaver af forældreansvar.«

7 Forordningens artikel 8 har følgende ordlyd:

»1. Kompetencen til at træffe afgørelse om spørgsmål vedrørende forældreansvar over for et barn ligger hos retterne i den medlemsstat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted på det tidspunkt, hvor sagen anlægges.

2. Stk. 1 finder anvendelse med forbehold af artikel 9, 10 og 12.«

8 Forordningens artikel 10 bestemmer:

»I tilfælde af ulovlig fjernelse eller tilbageholdelse af et barn bevarer retterne i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse, deres kompetence, indtil barnet har fået sædvanligt opholdssted i en anden medlemsstat, og

a) hver forældremyndighedsindehavende person, institution eller anden myndighed har affundet sig med fjernelen eller tilbageholdelsen,

eller

b) barnet har boet i denne anden medlemsstat i et tidsrum af mindst ét år, efter at den forældremyndighedsindehavende person, institution eller anden myndighed har fået eller burde have fået kendskab til barnets opholdssted, og barnet er faldet til i sine nye omgivelser, forudsat at en af følgende betingelser er opfyldt:

i) Der er ikke inden et år efter, at indehaveren af forældremyndigheden har fået eller burde have fået kendskab til barnets opholdssted, fremsat nogen anmodning om tilbagegivelse over for de kompetente myndigheder i den medlemsstat, hvortil barnet er fjernet, eller hvor det tilbageholdes.

[...]

iii) En sag anlagt ved en ret i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse, er afsluttet i henhold til artikel 11, stk. 7.

iv) Der er af en ret i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse, truffet en afgørelse om forældremyndighed, som ikke indebærer tilbagegivelse af barnet.«

9 Forordningens artikel 11, stk. 8, lyder således:

»Uanset om det i medfør af artikel 13 i Haagerkonventionen af 1980 er blevet bestemt, at et barn ikke skal tilbagegives, er en senere retsafgørelse, der beordrer barnet tilbagegivet, truffet af en ret, der har kompetence i medfør af denne forordning, eksigibel i henhold til kapitel III, afdeling 4, for at sikre tilbagegivelse af barnet.«

10 Forordningens artikel 13, stk. 1, bestemmer:

»Hvis et barns sædvanlige opholdssted ikke kan fastslås, [...] ligger kompetencen hos retterne i den medlemsstat, hvor barnet befinder sig.«

11 Forordningens artikel 16 har følgende ordlyd:

»[e]n sag anses for anlagt ved en ret:

- a) på det tidspunkt, hvor det indledende processkrift i sagen eller et tilsvarende dokument indleveres til retten, forudsat at sagsøger ikke efterfølgende har undladt at træffe de foranstaltninger, der krævedes af vedkommende, for at få dokumentet forkyndt for sagsøgte [...]

[...]«

12 Forordningens artikel 19 bestemmer:

»[...]

2. Såfremt der anlægges sag vedrørende forældreansvar over for et barn, som har samme genstand og hviler på samme grundlag, ved retter i forskellige medlemsstater, udsætter enhver anden ret end den, ved hvilken der først er anlagt sag, på embeds vegne sagen, indtil denne rets kompetence er fastslået.

3. Når det er fastslået, at den ret, ved hvilken der først er anlagt sag, er kompetent, erklærer enhver anden ret sig inkompetent til fordel for den første.

Den part, der anlagde sag ved en anden ret, kan i så fald fremsætte sit krav for den ret, ved hvilken der først blev anlagt sag.«

¹³ Ifølge forordningens artikel 60, litra e), har denne i forbindelserne mellem medlemsstaterne forrang for Haagerkonventionen af 1980, for så vidt denne vedrører spørgsmål, der er omfattet af forordningen.

¹⁴ Denne konventions artikel 3 svarer i det væsentlige til forordningens artikel 2, nr. 11), konventionens artikel 5, litra a), svarer til forordningens artikel 2, nr. 9), og samme konventions artikel 5, litra b), svarer til forordningens artikel 2, nr. 10).

¹⁵ Forordningens artikel 62 bestemmer:

»1. De aftaler og konventioner, der er nævnt i artikel 59, stk. 1, og i artikel 60 og 61, har fortsat virkning for så vidt angår de spørgsmål, der ikke er omfattet af denne forordning.

2. De konventioner, der er nævnt i artikel 60, navnlig Haagerkonventionen af 1980, har fortsat virkning mellem de medlemsstater, der er kontraherende parter deri, under iagttagelse af artikel 60.«

Nationale bestemmelser

- ¹⁶ Det fremgår af forelæggelsesafgårelsen, at i medfør af gældende ret i England og Wales har et barns biologiske fader ikke uden videre forældreansvar.
- ¹⁷ Dog kan en fader, i medfør af section 4 i Children Act 1989 (lov af 1989 om beskyttelse af børn), få forældreansvar, enten ved påtegning på barnets fødselsattest, ved indgåelse af en aftale om forældreansvar med moderen eller ved en retslig kendelse om tildeling af forældreansvar (»kendelse om forældreansvar«).
- ¹⁸ I øvrigt kan retterne i privatretlige sager vedrørende børn i England og Wales afsige kendelser i medfør af section 8 i nævnte lov, eller når det drejer sig om High Court of Justice (England & Wales) inden for rammerne af dens kompetence på området for beskyttelse af børn. Disse kendelser gør det muligt for retterne at fastslå opholdssted (»residence order«), samværsret (»contact order«), at forbyde visse handlinger (»prohibited steps order«) og at afgøre særlige problemer (»specific issue order«).

- 19 Den præjudicielle forelæggelse henviser til national retspraksis, ifølge hvilken retterne i England og Wales, når de bliver forelagt en anmodning om kendelse vedrørende forældremyndighed, kan erhverve en sådan myndighed, selv om den anmodende part ikke har forældremyndighed.

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

Faktiske omstændigheder, som har givet anledning til tvisten i hovedsagen

- 20 Det fremgår af de for Domstolen fremlagte sagsakter, at sagsøgeren i hovedsagen, Barbara Mercredi, som er født på øen Réunion og er fransk statsborger, i løbet af 2000 flyttede til England, hvor hun har haft arbejde som flybesætningsmedlem for et luftfartsselskab. Igennem en række år boede hun sammen med Richard Chaffe, som er britisk statsborger, som et ugift par.
- 21 I dette forhold fødtes den 11. august 2009 en datter, Chloé, af fransk nationalitet. I ugen, der fulgte efter dette barns fødsel, skiltes Barbara Mercredi og Richard Chaffe, hvis forhold i nogen tid havde været ustabilt, og som ikke længere boede sammen, efter at Richard Chaffe havde forladt deres fælles hjem.
- 22 Den 7. oktober 2009, da Chloé var to måneder gammel, forlod Barbara Mercredi og hendes datter England og rejste til øen Réunion, hvortil de ankom dagen efter. Barnets fader blev ikke forudgående informeret om moderens og barnets afrejse, men modtog den 10. oktober 2009 et brev, hvori Barbara Mercredi forklarede baggrunden for denne afrejse.

- ²³ Det er ubestridt, at før sin afrejse den 7. oktober 2009 havde barnet sit sædvanlige opholdssted i England. Det er ligeledes ubestridt, at Chloés fjernelse til øen Réunion var lovlig, da Barbara Mercredi på det tidspunkt, hvor fjernelsen fandt sted, var den eneste person, der rådede over »forældremyndighed« som omhandlet i forordningens artikel 2, nr. 9).

Faderens anlæggelse af sag i Det Forenede Kongerige i 2009

- ²⁴ Da Richard Chaffe fredag den 9. oktober 2009 opdagede, at Barbara Mercredis bopæl var blevet forladt, indbragte han samme dag telefonisk sagen for Duty High Court Judge, dommer Holman. Dommer Holman afsagde en eftersøgningskendelse vedrørende barnet (»location order«) og fastsatte datoen for retsmødet til den 12. oktober 2009.
- ²⁵ Den 12. oktober 2009 indgav Richard Chaffe stævning med påstand om bl.a. forældresansvar, delt bopæl og delt samværsret. Samme dag afsagde dommer Holman en kendelse, der pålagde Barbara Mercredi at tilbagegive Chloé til England, uden at moderen var blevet bekendtgjort med den af faderen anlagte sag, og uden at være til stede eller være repræsenteret i henhold til loven. For at undgå enhver tvivl fastslår denne kendelse, at den ikke indebærer, at barnet skal tilbagegives til sin fader eller skal have nogen kontakt med ham, idet beslutningerne herom er blevet udsat med henblik på et senere retsmøde.
- ²⁶ Det bemærkes, at den forelæggende ret tager udgangspunkt i den forudsætning, at sagen er blevet »anlagt« i forordningens artikel 16's forstand senest den 12. oktober 2009. Det tilkommer i givet fald den nationale ret at undersøge dette spørgsmål. Under alle omstændigheder påhviler det Domstolen at træffe afgørelse på grundlag af de faktiske og retlige betragtninger, der er anført i forelæggelsesafgørelsen.

De i Frankrig af moderen og faderen anlagte sager

- 27 Den 28. oktober 2009 indgav Barbara Mercredi en stævning til tribunal de grande instance de Saint-Denis (Frankrig) med påstand om tilkendelse af eneforældremyndighed og om, at det blev fastslået, at Chloé har bopæl på hendes adresse.
- 28 Den 18. december 2009 indgav Richard Chaffe ved samme ret en anmodning om, at der blev afsagt kendelse om Chloés tilbagegivelse til England i henhold til Haagerkonventionen af 1980. Ved dom af 15. marts 2010 blev denne anmodning ikke taget til følge med den begrundelse, at han ikke havde »forældremyndighed« i forhold til Chloé, da hun forlod Det Forenede Kongerige. Denne dom er ikke blevet appelleret.
- 29 Den 23. juni 2010 afsagde tribunal de grande instance de Saint-Denis dom, hvorved Barbara Mercredi blev tilkendt eneforældremyndigheden over Chloé, og dennes sædvanlige opholdssted blev fastsat på moderens adresse. Af de af Richard Chaffe og af den franske regering under retsmødet indgivne indlæg fremgår, at denne dom endnu ikke er blevet endelig.

Resultatet af faderens sagsanlæg i Det Forenede Kongerige i 2009

- 30 Den 15. april 2010 blev den sag, som Richard Chaffe havde anlagt i oktober måned 2009, forelagt dommer McFarlane. Ifølge Richard Chaffe havde High Court of Justice (England & Wales) kompetence den 9. oktober 2009 til at afsige kendelse vedrørende hans datter, Chloé, som på det tidspunkt ikke havde mistet sit sædvanlige opholdssted i England. Derudover er det ubestridt i medfør af gældende lov i England og Wales, at en anmodning om afsigelse af en kendelse om forældremyndighed kan tildele en ret

»forældremyndighed«. Richard Chaffe har tilføjet, at eftersom de engelske retter var blevet forelagt en anmodning vedrørende forældreansvar, burde tribunal de grande instance de Saint-Denis have udsat sagen i medfør af forordningens artikel 19, indtil den engelske rets kompetence var blevet fastslået.

³¹ Ifølge Barbara Mercredi havde de engelske retter ikke kompetence til at afsige kendelse vedrørende Chloé, fordi Chloé fra den dag, hendes moder havde taget hende til øen Réunion, ikke længere havde sædvanligt opholdssted i Det Forenede Kongerige, men i Frankrig.

³² Dommer McFarlane fandt, at:

- sagen vedrørende Chloé var blevet anlagt ved den engelske ret på det tidspunkt, hvor faderen havde foretaget et telefonopkald til dommer Holman
- fra det tidspunkt havde den engelske ret forældremyndighed i forhold til Chloé
- eftersom der var blevet afsagt kendelser til fordel for i faderen, havde han ligeledes forældremyndigheden fra dette tidspunkt
- Chloé stadig havde sit sædvanlige opholdssted i England »[...] på det tidspunkt, hvor både den engelske ret og faderen opnåede ret til forældremyndighed i forhold til [barnet], og den engelske ret afsagde kendelse om, at Chloé skulle forblive inden for dens jurisdiktion eller tilbagegives hertil«
- de engelske retter derfor havde kompetence i forhold til Chloé den 9. oktober 2009.

Den af moderen i Det Forenede Kongerige anlagte sag

- 33 Den 12. juli 2010 appellerede Barbara Mercredi afgørelserne fra High Court of Justice (England & Wales) til den forelæggende ret.
- 34 I anmodningen om præjudiciel afgørelse har denne ret anført, at for at kunne fastslå, hvilken ret der har kompetence i henhold til EU-retten til at træffe afgørelse om forældreansvar over for Chloé, er det nødvendigt at afdække de kriterier, som skal anvendes, for at fastslå barnets sædvanlige opholdssted i henhold til forordningens artikel 8 og 10.
- 35 Den forelæggende ret har i øvrigt anført, at svaret på spørgsmålet om, hvorvidt High Court of Justice (England & Wales) har fået forældremyndighed i forhold til Chloé som følge af den af faderen indgivne stævning herom, afhænger af begrebet »institution eller anden myndighed« i forordningens forstand, hvis fortolkning henhører under Domstolens kompetence. Derudover ønsker den forelæggende ret oplysning om vurderingen af den konkurrerende kompetence mellem retterne i Det Forenede Kongerige og retterne i Frankrig, som skal træffe afgørelse vedrørende de respektive stævninger fra Chloés fader og moder.
- 36 På denne baggrund har Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Hvilket kriterium skal lægges til grund med henblik på fastlæggelsen af det sædvanlige opholdssted for et barn i henhold til:

— artikel 10 i [...] forordning [...] nr. 2201/2003?

- 2) Kan en ret være en »institution eller anden myndighed«, til hvilken en forældremyndighed kan tildeles med henblik på bestemmelserne i [...] forordning nr. 2201/2003?
- 3) Er artikel 10 fortsat anvendelig, efter at retterne i modtagerstaten har afvist en anmodning om tilbagegivelse af barnet i henhold til [Haagerkonventionen af 1980] under henvisning til, at betingelserne i artikel 3 og 5 ikke er opfyldt?

Hvordan skal en konflikt imellem modtagerstatens konstatering af, at betingelserne i Haagerkonventionens artikel 3 og 5 ikke er opfyldt, og oprindelsesstatens konstatering af, at betingelserne i artikel 3 og 5 er opfyldt, nærmere bestemt løses?»

Om hasteproceduren

- ³⁷ Den forelæggende ret har anmodet om, at denne præjudicielle forelæggelse undergives den i artikel 104b i Domstolens procesreglement omhandlede hasteprocedure.
- ³⁸ Den har begrundet anmodningen med, at så længe den ret, der har kompetence i henhold til EU-retten på området for forældreansvar i forhold til Chloé, ikke er blevet fastlagt, kan de af faderen indgivne anmodninger herom med henblik på afsigelse af en kendelse, der giver ham adgang til at bevare kontakten med sit barn, ikke behandles.

- 39 Det bemærkes, at det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at den foreliggende sag vedrører et barn på 16 måneder, som har været adskilt fra sin fader i mere end et år. Eftersom der er tale om et barn i en udviklingsmæssig følsom alder, vil en fortsat opretholdelse af den nuværende situation, som desuden er kendetegnet ved den betydelige afstand imellem faderens og barnets opholdssted, kunne være til alvorlig skade for barnets fremtidige forhold til dets fader.
- 40 På denne baggrund har Domstolens Første Afdeling den 28. oktober 2010 efter forslag fra den refererende dommer og efter at have hørt generaladvokaten besluttet at efterkomme den forelæggende rets anmodning om, at den præjudicielle forelæggelse undergives hasteproceduren.

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

- 41 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, hvilken fortolkning der bør anlægges af begrebet »sædvanligt opholdssted« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i forordningens artikel 8 og 10, for at fastlægge, hvilken ret der har kompetence til at træffe afgørelse om spørgsmål vedrørende forældremyndighed, navnlig når der, som i hovedsagen, er tale om et spædbarn, som af sin moder lovligt er taget med til en anden medlemsstat end den, hvori det havde sædvanligt opholdssted, og som kun har opholdt sig deri nogle få dage på tidspunktet for sagens anlæggelse ved retten i afsenderstaten.

- 42 I denne forbindelse skal det indledningsvis fastslås, at i henhold til forordningens artikel 8, stk. 1, fastlægges en medlemsstats rets kompetence til at træffe afgørelse om spørgsmål vedrørende forældreansvar over for et barn, som lovligt rejser til en anden medlemsstat, på grundlag af kriteriet om dette barns sædvanlige opholdssted, på det tidspunkt, hvor sagen anlægges for nævnte ret.
- 43 I medfør af forordningens artikel 16 anses en sag først for anlagt ved en ret på det tidspunkt, hvor det indledende processkrift i sagen eller et tilsvarende dokument indleveres til nævnte ret. Som anført i denne doms præmis 24, indbragte Richard Chaffe den 9. oktober 2009 kun sagen telefonisk for den pågældende ret for dommer Holman, Duty High Court Judge. Derfor var det først den 12. oktober 2009, med forbehold — som præciseret i denne doms præmis 26 — for den forelæggende rets efterprøvelse af, om Richard Chaffe ikke efterfølgende undlod at træffe de foranstaltninger, som han var forpligtet til at træffe, for at processkriftet kunne blive meddelt eller forkyndt for Barbara Mercredi, at sagen kunne anses for anlagt ved High Court of Justice (England & Wales). På dette tidspunkt havde Chloé, som ankom til øen Réunion den 8. oktober 2009, opholdt sig i dette franske departement i fire dage.
- 44 I denne forbindelse skal det indledningsvis fastslås, at begrebet »sædvanligt opholdssted« ikke er defineret i forordningen. Det følger blot af anvendelsen af adjektivet »sædvanligt«, at opholdsstedet skal have en vis varighed eller regelmæssighed.
- 45 Ifølge fast retspraksis følger det såvel af kravene om en ensartet anvendelse af EU-retten som af lighedsprincippet, at en bestemmelse i EU-retten, som ikke indeholder nogen udtrykkelig henvisning til medlemsstaternes ret med henblik på at fastlægge dens betydning og rækkevidde, normalt skal undergives en selvstændig og ensartet fortolkning i hele Den Europæiske Union, som skal søges under hensyntagen til bestemmelsens kontekst og formålet med den pågældende ordning (jf. bl.a. dom af 18.1.1984, sag 327/82, Ekro, Sml. s. 107, præmis 11, af 6.3.2008, sag C-98/07, Nordania Finans

og BG Factoring, Sml. I, s. 1281, præmis 17, og af 2.4.2009, sag C-523/07, A, Sml. I, s. 2805, præmis 34).

- ⁴⁶ Da forordningens artikler, som omhandler begrebet »sædvanligt opholdssted«, ikke indeholder nogen udtrykkelig henvisning til medlemsstaternes ret med henblik på at fastlægge betydningen og rækkevidden af nævnte begreb, skal det fastlægges under hensyntagen til den kontekst, hvori forordningens bestemmelser indgår, og dens formål, navnlig det, som fremgår af 12. betragtning til forordningen, hvorefter de kompetenceregler, som fastsættes i forordningen, er udformet under hensyntagen til barnets bedste og navnlig bygger på kriteriet om nærhed.
- ⁴⁷ For bedst at respektere denne hensyntagen til barnets bedste, har Domstolen allerede udtalt, at begrebet om »sædvanligt opholdssted«, som omhandlet i forordningens artikel 8, stk. 1, svarer til det sted, som afspejler en vis familiemæssig og social tilknytning for barnet. Dette sted skal fastsættes af den nationale ret ud fra en helhedsvurdering af de særlige faktiske omstændigheder i den konkrete sag (jf. A-dommen, præmis 44).
- ⁴⁸ Blandt de kriterier, i lyset af hvilke det tilkommer den nationale ret at fastslå et barns sædvanlige opholdssted, skal særlig nævnes vilkårene og baggrunden for et barns ophold på en medlemsstats område, samt barnets statsborgerskab (jf. A-dommen, præmis 44).
- ⁴⁹ Som Domstolen i øvrigt har fremhævet i præmis 38 i A-dommen, skal der, for at fastslå et barns sædvanlige opholdssted, foruden barnets fysiske tilstedeværelse i en medlemsstat lægges vægt på andre faktorer, som kan påvise, at denne tilstedeværelse på ingen måde er af midlertidig eller tilfældig karakter.

- 50 I denne sammenhæng har Domstolen understreget, at det kan pege i retning af en flytning af det sædvanlige opholdssted, hvis forældreansvarsindehaveren har til hensigt at tage fast bopæl i en anden medlemsstat sammen med barnet. Forældreansvarsindehaverens hensigt kan fremgå af visse ydre omstændigheder, f.eks. at denne køber eller lejer en bolig i modtagermedlemsstaten (jf. A-dommen, præmis 40).
- 51 I denne forbindelse bemærkes, at opholdet i princippet skal være af en vis varighed for at udvise en tilstrækkelig stabilitet, for at der kan være tale om et sædvanligt frem for et midlertidigt opholdssted. Imidlertid foreskriver forordningen ikke nogen minimumsvarighed. For at overflytte det sædvanlige opholdssted til modtagerstaten, er det især af betydning, at den pågældende dér ønsker varigt at etablere det vedvarende eller sædvanlige midtpunkt for sine interesser. Et opholds varighed tjener således kun som vejledning til vurderingen af opholdets vedvarende karakter, og denne vurdering skal foretages i lyset af samtlige særlige faktiske omstændigheder i den foreliggende sag.
- 52 I hovedsagen kan barnets alder desuden have særlig betydning.
- 53 Barnets sociale og familiemæssige tilknytning, som er vigtig for fastslåelsen af det sædvanlige opholdssted, omfatter forskellige faktorer, der varierer afhængig af barnets alder. De faktorer, der skal tages hensyn til i en sag om et barn i skolealderen, er således forskellige fra dem, der skal tages i betragtning i tilfælde af en mindreårig, der er gået ud af skolen, eller fra dem, der er relevante for et spædbarn.
- 54 Som hovedregel gælder et lille barns tilknytning hovedsageligt familien og består af den eller de referencepersoner, som barnet bor sammen med, og som konkret passer og tager sig af barnet.

55 Dette gælder så meget desto mere, når det pågældende barn er et spædbarn. Sidstnævnte deler nødvendigvis sin sociale og familiemæssige tilknytning med den persongruppe, som det er afhængigt af. Følgelig, når barnet, som i hovedsagen, konkret bliver passet af sin moder, må moderens integration i barnets sociale og familiemæssige tilknytning vurderes. I den henseende kan der tages hensyn til de kriterier, der er fastsat i Domstolens retspraksis, såsom baggrunden for barnets moders flytning til en anden medlemsstat, moderens sprogkundskaber eller yderligere hendes geografiske og familiemæssige oprindelse.

56 Det følger af samtlige de anførte betragtninger, at det første spørgsmål skal besvares med, at begrebet »sædvanligt opholdssted« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i forordningens artikel 8 og 10, skal fortolkes således, at dette opholdssted svarer til det sted, som afspejler en vis familiemæssig og social tilknytning for barnet. Med henblik herpå, og når det drejer sig om et spædbarn, som alene har opholdt sig med sin moder nogle få dage i en medlemsstat — som er en anden end den, hvori det havde sædvanligt opholdssted — som det er blevet bragt til, skal der bl.a. tages hensyn til dels opholdets varighed, regelmæssighed, vilkårene og baggrunden for opholdet på denne medlemsstats område og for moderens flytning til nævnte stat, dels, navnlig på grund af barnets alder, moderens geografiske og familiemæssige oprindelse samt hendes og barnets familiemæssige og sociale relationer i samme medlemsstat. Det tilkommer den nationale ret at fastslå barnets sædvanlige opholdssted ud fra en helhedsvurdering af de særlige faktiske omstændigheder i den konkrete sag.

57 Hvis anvendelsen af ovennævnte kriterier, i hovedsagen, måtte føre til den konklusion, at barnets sædvanlige opholdssted ikke kan fastslås, bør fastlæggelsen af den kompetente ret foretages på grundlag af kriteriet om »barnets aktuelle opholdssted« i henhold til forordningens artikel 13.

Det andet spørgsmål

- 58 Med sit andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret oplyst, om begrebet »institution eller anden myndighed«, til hvilke en forældremyndighed kan tildeles med henblik på bestemmelserne i forordningen, skal fortolkes således, at det omfatter begrebet »ret« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i nævnte forordnings artikel 2, stk. 1.
- 59 Det bemærkes, at den forelæggende ret ikke har præciseret, hvilke bestemmelser i forordningen den ønsker vejledning om med hensyn til, hvorledes dette begreb skal fortolkes, og heller ikke grunden til, at denne fortolkning anses for nødvendig for at kunne træffe afgørelse. Det fremgår imidlertid, at nævnte begreb er indeholdt i ordlyden af forordningens artikel 10 og 11. Disse bestemmelser vedrører kompetence i sager om barnebortførelse og finder følgelig anvendelse i tilfælde af ulovlig fjernelse eller tilbageholdelse af et barn, mens nævnte forordnings artikel 9 vedrører sager, hvor et barn lovligt flytter fra en medlemsstat til en anden.
- 60 Som anført i denne doms præmis 23, er det ubestridt, at Chloés fjernelse til øen Réunion var lovlig.
- 61 Det følger heraf, at forordningens artikel 10 ikke kan finde anvendelse. Følgelig er det ufornuddent at besvare det andet spørgsmål.

Det tredje spørgsmål

- ⁶² Med det tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, således som det fremgår af punkt 1.4 og 4.6 i forelæggelsesafgørelsen, om afgørelser fra en medlemsstats ret, der i henhold til Haagerkonventionen af 1980 afviser en anmodning om en umiddelbar tilbagegivelse af et barn til en anden medlemsstats rets jurisdiktion, og som vedrører forældreansvar over for dette barn, har nogen virkning for de afgørelser, som skal træffes i denne anden medlemsstat, i sager vedrørende forældreansvar, som tidligere er blevet indledt, og som stadig verserer i denne anden medlemsstat.

Dommen fra tribunal de grande instance de Saint-Denis af 15. marts 2010

- ⁶³ Som anført i denne doms præmis 28, var den anmodning, som var indgivet til tribunal de grande instance de Saint-Denis af Chloés fader, baseret på bestemmelserne i Haagerkonventionen af 1980. Artikel 1 i denne konvention har til formål at sikre en umiddelbar tilbagegivelse af børn, som er ulovligt bortført til eller tilbageholdt i en kontraherende stat.
- ⁶⁴ Tribunal de grande instance de Saint-Denis tog ikke den anmodning til følge, hvorved Chloés fader ansøgte om tilbagegivelse af Chloé til Det Forenede Kongerige, »eftersom der ikke var fremlagt bevis for, at Richard Chaffe på tidspunktet for fjernelen af Chloé Mercredi havde forældremyndighed, som faktisk blev udøvet, eller ville være blevet udøvet, hvis det ikke havde været for afrejsen«.
- ⁶⁵ Det bemærkes, at ifølge artikel 19 i Haagerkonventionen af 1980 har nævnte rets afgørelse af 15. marts 2010 ikke nogen indflydelse på forældremyndighedsspørgsmålet, selv om den er endelig, således som det er blevet konstateret i denne doms præmis 28.

- ⁶⁶ Det følger heraf, at hvis den forelæggende ret beslutter, under anvendelse af de kriterier, som er nævnt i svaret på det første spørgsmål, at den har kompetence i henhold til forordningens artikel 8 til at træffe afgørelse vedrørende forældreansvar over for Chloé, ville dommen af 15. marts 2010 fra tribunal de grande instance de Saint-Denis ikke have nogen virkning for den afgørelse, som den forelæggende ret ville skulle træffe.

Dommen fra tribunal de grande instance de Saint-Denis af 23. juni 2010

- ⁶⁷ For så vidt angår dommen fra tribunal de grande instance de Saint-Denis af 23. juni 2010, der endnu ikke er blevet endelig, som præciseret i denne doms præmis 29, skal det indledningsvis bemærkes, at den forelæggende ret, i givet fald, er stillet over for den omstændighed, at nævnte ret har baseret sin afgørelse ikke på Haagerkonventionen af 1980, men ligeledes på forordningen.
- ⁶⁸ I en sådan konflikt mellem to retter i forskellige medlemsstater, for hvilke der på grundlag af forordningen er anlagt sag vedrørende forældreansvar over for et barn, som har samme genstand og hviler på samme grundlag, finder forordningens artikel 19, stk. 2, anvendelse. I medfør af denne artikel udsætter enhver anden ret end den, ved hvilken der først er anlagt sag, sagen, indtil denne rets kompetence er fastslået.
- ⁶⁹ Eftersom barnets fader anlagde sag den 12. oktober 2009 ved High Court of Justice (England & Wales) med påstand om bl.a., at forældreansvaret skulle tildeles ham, kunne tribunal de grande instance de Saint-Denis, som barnets moder havde anlagt sag ved den 28. oktober 2009, ikke træffe afgørelse vedrørende den af barnets moder indgivne anmodning.

- 70 Det følger af det foregående, at hvis den forelæggende ret måtte beslutte, under anvendelse af de kriterier, som er nævnt i svaret på det første spørgsmål, at den har kompetence i henhold til forordningens artikel 8 til at træffe afgørelse vedrørende forældreansvar over for Chloé, ville hverken dommen af 15. marts 2010 fra tribunal de grande instance de Saint-Denis eller dommen af 23. juni 2010 have nogen virkning for den afgørelse, som den forelæggende ret skal træffe.
- 71 Følgelig skal det tredje spørgsmål besvares med, at afgørelser fra en medlemsstats ret, der i henhold til Haagerkonventionen af 1980 afviser en anmodning om en umiddelbar tilbagegivelse af et barn til en anden medlemsstats rets jurisdiktion, og som vedrører forældreansvar over for dette barn, ikke har nogen virkning for de afgørelser, som skal træffes i denne anden medlemsstat, i sager vedrørende forældreansvar, som tidligere er blevet indledt, og som stadig verserer i denne anden medlemsstat.

Sagens omkostninger

- 72 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

- 1) **Begrebet »sædvanligt opholdssted«, i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 8 og 10 i Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse**

af forordning (EF) nr. 1347/2000, skal fortolkes således, at dette opholdssted svarer til det sted, som afspejler en vis familiemæssig og social tilknytning for barnet. Med henblik herpå, og når det drejer sig om et spædbarn, som alene har opholdt sig med sin moder i nogle få dage i en medlemsstat — som er en anden end den, hvori det havde sædvanligt opholdssted — som det er blevet bragt til, skal der bl.a. tages hensyn til dels opholdets varighed, regelmæssighed, vilkårene og baggrunden for opholdet på denne medlemsstats område og for moderens flytning til nævnte stat, dels, navnlig på grund af barnets alder, moderens geografiske og familiemæssige oprindelse samt hendes og barnets familiemæssige og sociale relationer i samme medlemsstat. Det tilkommer den nationale ret at fastslå barnets sædvanlige opholdssted ud fra en helhedsvurdering af de særlige faktiske omstændigheder i den konkrete sag.

Hvis anvendelsen af ovennævnte kriterier, i hovedsagen, måtte føre til den konklusion, at barnets sædvanlige opholdssted ikke kan fastslås, bør fastlæggelsen af den kompetente ret foretages på grundlag af kriteriet om »barnets aktuelle opholdssted« i henhold til forordningens artikel 13.

- 2) Afgørelser fra en medlemsstats ret, der i henhold til Haagerkonventionen af 25. oktober 1980 om de civilretlige virkninger af internationale barnebortførelser afviser en anmodning om en umiddelbar tilbagegivelse af et barn til en anden medlemsstats rets jurisdiktion, og som vedrører forældreansvar over for dette barn, har ikke nogen virkning for de afgørelser, som skal træffes i denne anden medlemsstat, i sager vedrørende forældreansvar, som tidligere er blevet indledt, og som stadig verserer i denne anden medlemsstat.

Underskrifter